

FAVQULODDA VAZIYATLARDA QUTQARUV ISHLARINI SAMARALI TASHKIL ETISH

Mamashayev Bahrom Safarovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
Atrof-muhit muhofazasi va hayot faoliyati xavfsizligi
Kafedrasi Katta o‘qituvchi,

Yo‘ldoshev Jahongir Sharif o‘g‘li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
Energetika va sanoat muhandisligi
Fakulteti talabalari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20095128>

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini tashkil etishning asosiy tamoyillari, ularning bosqichlari va samaradorligini oshirish yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va aholini tayyorlash masalalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Favqulodda vaziyat, qutqaruv ishlari, evakuatsiya, xavfsizlik, tezkor yordam, texnologiya

Asosiy qism: Favqulodda vaziyatlar — inson hayoti, sog‘lig‘i va atrof-muhitga xavf tug‘diruvchi hodisalardir. Bunday vaziyatlarda qutqaruv ishlarini to‘g‘ri va tezkor tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Qutqaruv ishlari maxsus tayyorgarlikka ega bo‘lgan mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi.

Qutqaruv ishlarining birinchi bosqichi — vaziyatni baholash va xavf darajasini aniqlashdir. Keyingi bosqichda qutqaruvchilar hodisa joyiga yetib borib, odamlarni xavfsiz hududga evakuatsiya qiladi hamda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatadi.

Zamonaviy sharoitda dronlar, maxsus texnikalar va aloqa vositalari qutqaruv ishlarini samarali tashkil etishda muhim rol o‘ynaydi. Bundan tashqari, aholining favqulodda vaziyatlarga tayyorgarligi ham muhim omil hisoblanadi.

Birinchi, favqulodda vaziyat yuzaga kelishi bilan tezkor baholash ishlari olib boriladi. Ya‘ni, hodisa sodir bo‘lgan hududning holati, zarar ko‘lami, jabrlanganlar soni va xavf darajasi aniqlanadi. Bu ma‘lumotlar asosida qutqaruv kuchlari va vositalari to‘g‘ri yo‘naltiriladi.

Ikkinchi, boshqaruv tizimi tashkil etiladi. Qutqaruv ishlarini samarali olib borish uchun yagona rahbarlik zarur. Maxsus shtab tuzilib, barcha xizmatlar (yong‘in xavfsizligi, tibbiy yordam, ichki ishlar va boshqalar) o‘zaro hamkorlikda ishlaydi. Har bir guruhning vazifasi aniq belgilanadi.

Uchinchi, qutqaruv ishlarining asosiy bosqichlari amalga oshiriladi. Bularga quyidagilar kiradi:

- 1) odamlarni xavfli hududdan evakuatsiya qilish;
- 2) vayronalar ostidan jabrlanganlarni qidirish va chiqarish;
- 3) birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish;
- 4) yong‘inlarni o‘chirish va ikkilamchi xavflarning oldini olish.

To‘rtinchi, maxsus texnika va vositalardan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega. Qutqaruv ishlari uchun zamonaviy asbob-uskunalar, aloqa vositalari va transportlar jalb qilinadi. Bu esa ishlarning tez va xavfsiz bajarilishini ta‘minlaydi.

Beshinchidan, aholining xabardorligi va tayyorgarligi ham katta rol o‘ynaydi. Agar aholi favqulodda vaziyatlarda qanday harakat qilishni bilsa, talafotlar sezilarli darajada kamayadi. Shu sababli muntazam o‘quv mashg‘ulotlari va tushuntirish ishlari olib borilishi zarur.

1-rasm Rasmda favqulodda vaziyat — bino qulab tushgan holatda qutqaruv ishlari olib borilayotgani tasvirlangan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini samarali tashkil etish inson hayoti va sog‘lig‘ini saqlab qolishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bunda tezkorlik, aniq rejalashtirish, kuch va vositalarni oqilona taqsimlash hamda barcha xizmatlarning uzviy hamkorligi muhim rol o‘ynaydi. Qutqaruv ishlarining puxta tashkil etilishi nafaqat talafotlarni kamaytiradi, balki favqulodda vaziyat oqibatlarini qisqa muddatda bartaraf etishga imkon yaratadi. Shu sababli har bir tashkilot va aholi favqulodda holatlarga doimo tayyor bo‘lishi zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Qudratov O., G‘aniyev T. *Favqulodda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi*. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2005.
2. Nigmatov I., Tojiyev M. *Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi*. – Toshkent, 2011.
3. Nazarova N.N., Jo‘raboyev Sh.Sh. *Favqulodda vaziyatlar va ofatlar davrida aholi xavfsizligini ta‘minlashda fuqaro muhofazasi tuzilmalarining roli* (ilmiy maqola).
4. O‘zbekiston Respublikasi qonunlari va me‘yoriy hujjatlari (favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi bo‘yicha).
5. Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi tavsiya etgan *Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi darsliklari va o‘quv qo‘llanmalar*.